

ГОДИШЕН ОТЧЕТ НА КИРИЛО-МЕТОДИЕВСКИЯ НАУЧЕН ЦЕНТЪР ПРИ БАН ЗА 2022 г.

През 2022 г., след почти двегодишен период на криза (социална дистанция, ограничен достъп до книгохранилища и архиви, дистанционно обучение), породена от обхваналата целия свят COVID епидемия, общественият и академичният живот постепенно започнаха да възвръщат своя обичаен ритъм. Това даде възможност на КМНЦ да възстанови своите международни контакти: подновени бяха мобилностите (за обучение и за преподаване) по програма „Еразъм+“ (вж. т. 3 и т. 4) и бяха организирани и проведени в София две значими научни събития: международна лятна школа по славянска палеография (вж. т. 2.2) и международна експертна среща „Българското културно-историческо и природно наследство в перспективата на културните маршрути на Съвета на Европа“ (вж. т. 1.5.2.2).

Независимо от това, че забраните за пътуване и събиране на повече хора на едно място отпаднаха, КМНЦ продължи да използва възможностите и предимствата на виртуалното пространство като място за обсъждане на важни научни въпроси. Като част от работата по проект „Южнославянски кописи и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“ (КП-06-ПН50/4 Kopisti14) (2020-2024), финансиран от ФНИ с ръководител доц. д-р Марко Скарпа, и през 2022 г. КМНЦ организира онлайн в платформата Zoom 6 семинара, посветени на дигиталната хуманитаристика и проблемите при описанието, каталогизацията и проучването на славянските, гръцките и латинските ръкописи (вж. https://www.youtube.com/channel/UCfoyUIPz_tceM2wQUAiISA; <https://kopisti14.kmnc.bg/events>), в които взеха участие видни български и чуждестранни изследователи, като напр. Б. Мондрен, Х. Буш, К. Павликянов, докторанти, специализанти и любители.

Друго важно обществено-политическо събитие, което се отрази на научния живот в световен план през 2022 г., бе започналата война в Европа. На 24. 02. 2022 г. руските войски навлязоха

на територията на Украйна. В отговор на този агресивен акт, нарушаващ суверенитета на една европейска държава, ЕС наложи на Русия и Беларус множество санкции, сред които бе и замразяването на научните проекти с руски институции, ограничаването (забраната) на участието на руски учени в различни научни прояви. Предстоящият през 2023 г. международен конгрес по славистика в Париж бе временно отложен. Кирило-Методиевото дело и неговият принос в развитието на европейската култура се оказа отново обект на руската спекулативна пропаганда. В отговор на това и пряко свързано с мисията на КМНЦ да осигурява присъствието в обществото на един от стожерите на българската национална идентичност – Кирило-Методиевото дело, чрез комплексно интердисциплинарно проучване на този феномен, най-голям български принос в европейската и световната писмена култура, учени от КМНЦ (проф. д.н. Д. Чешмеджиев, проф. д-р С. Бърлиева, гл.ас. д-р Е. Зашев) се опитаха да отговорят на въпросите: колко е стара „традицията“ Русия да манипулира българския принос в създаването на кирилицата и утвърждаването на славянската православна цивилизация и защо в България да си човек на науката и книгата е изпитание и наказание (<https://www.youtube.com/watch?v=nIbk9idTi24>; <https://bnr.bg/hristobotev/post/101650992>). В национален план КМНЦ (проф. дн Д. Чешмеджиев) остро реагира на опита да се изопачи историческата истина (<https://faktor.bg/bg/articles/mneniya-intervyu-prof-dimo-cheshmedzhiev-v-opozitsiya-za-traditsiyata-rusiya-da-manipulira-balgarskiya-prinos-v-sazdavane-na-kirilitsata>), чрез обявяването за автентични на т.нар. мощи на Кирил и Методий, изложени за поклонение в катедралния храм „Св. Неделя“ в София (<https://www.bgonair.bg/a/2-bulgaria/266461-moshtite-na-sv-sv-kiril-i-metodiy-predizvikaha-nevizhdana-euforiya-v-sofiya>).

АКАДЕМИЧЕН СЪСТАВ НА КМНЦ – БАН КЪМ 31.12.2022 Г.

Професори	4
Доценти	8
Главни асистенти	9
Асистенти	1
Служители без академични длъжности, но с образователна и научна степен „доктор“	0

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНТО

1.1. *Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни) на звеното, оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените научни тематики.*

В съответствие с актуализираната Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 г. и Стратегията за развитие на БАН 2018–2030 г. КМНЦ формира своята изследователска парадигма в 3 основни направления: научно-изследователско, дидактично и популяризаторско.

1. Научната дейност е водеща за КМНЦ

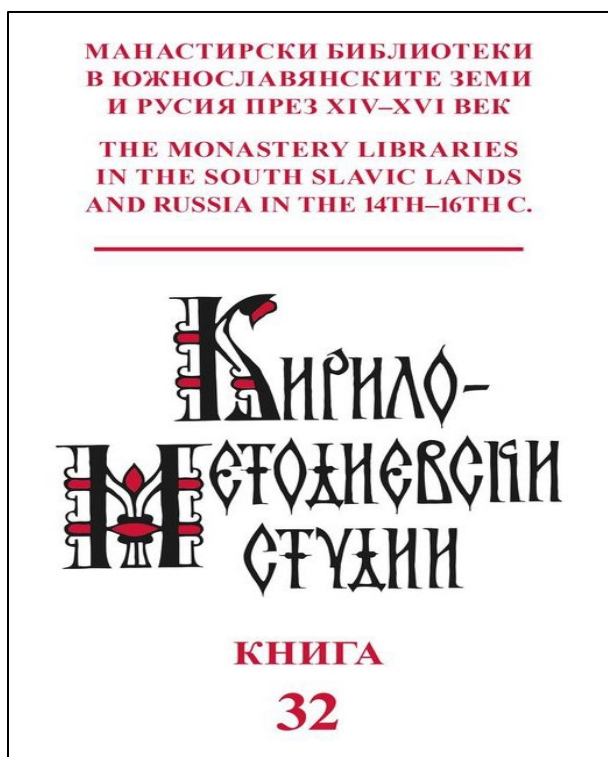
- Публикации и цитирания

През 2022 сътрудниците на Центъра са обнародвали 58 научни публикации (3 монографии, статии и студии, 33 от които индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ вж. по-подробно в приложението). През 2022 г. 50 научни изследвания са представени от 18 сътрудници на КМНЦ на 30 форума, от които: 8 национални конференции и 22 международни. Своеобразно доказателство за качеството и ползата от научната дейност на Центъра е фактът, че за 2022 г. 119 публикации на учени от КМНЦ са цитирани общо 158 пъти, включително в авторитетни международни издания в Германия, Испания, Италия, Полша, Русия, САЩ, Словакия, Сърбия, Унгария, Франция, Хърватска и Чехия, както и в редица електронни публикации (Списъкът е приложен към отчета).

Сътрудниците на КМНЦ са автори, съставители и редактори на **два сборника, признати за национално значими**, предложени за индексирание и рефериране/ индексирани и реферирани в наукометричната база данни Web of Science:

Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век. Доклади от Международната научна конференция, 26–28 април 2021 г. Отг. ред. Марко Скарпа, Елена Белякова, Татяна Пентковска (= Кирило-Методиевски студии. Кн. 32). Кирило-Методиевски научен център при Българската академия на науките, София, 2022. 385 с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-53-5; 978-954-9787-54-2 (online).

Сборникът включва докладите от Международната научна конференция „Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век“, проведена от 26 до 28 април 2021 г. и организирана от Кирило-Методиевския научен център при БАН в сътрудничество с Научния съвет „Роль религии в истории“, Отдел за историко-филологически науки на Руската академия на науките. Сборникът съдържа 21 статии на английски, български, руски и сръбски език, подготвени от учени от България, Гърция, Италия, Русия и Сърбия. Обекти на изследване са библиотеките, ръкописите, съхранявани в тях, копистите, работили в манастирските скриптории, произведенията, писани или преведени в тези скриптории. Подчертава се ролята на четиринадесетото столетие за културното развитие на южните и източните славяни, в основата на което са манастирските библиотеки. Оповестяват се неизвестни до момента сведения, които отварят нови научни перспективи. Сборникът е достъпен онлайн на адрес: <https://www.kmnc.bg/wp-content/uploads/2022/09/KMS-32-ft.pdf>.

А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлина Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova (= Palaeobulgarica, 46/4. Специално издание), БАН-КМНЦ, 2022, 1064 с. ISSN: 0204-4021.

За него вж. по-подробно т. 2.1.

- **Организиране на научни форуми**

На 21.01.2022 г. в рамките на проекта „Южнославянски кописи и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“, ФНИ № КП-06-Н50/4 от 30.11.2020 г., бе организирана **кръгла маса на тема: „Проекти за дигитализация на ръкописи в български и сръбски библиотеки“**. Български и сръбски учени обсъдиха проблемите при създаването на дигитални бази с данни за славянските ръкописи, техните автори и разчетени и обнародвани текстове. (Събитието се проведе онлайн. Линк: <https://www.youtube.com/watch?v=yICjqZj6Iof>)

КМНЦ бе съорганизатор, заедно с Центъра за изследване на историята на Солун, на проведената в Солун (Гърция) **международна научна конференция Διεθνές Συνέδριο Οι Θεσσαλονικείς άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος και η συμβολή τους στην εξέλιξη του ευρωπαϊκού πολιτισμού (9–11.05.)**. В нея взеха участие учени от Албания, България, Гърция, Словакия и Сърбия, които говориха за Кирило-Методиевото дело като фактор за формиране на локални и народностни идентичности, за мястото му в европейската култура, за неговите съвременни употреби и за съвременните възможности за неговото изучаване и популяризация.

Сн. 2. Откриване на конференцията в Солун.

Във връзка с изпълнението на проекта „Кирилометодикон“ в рамките на проект BG05M2OP001-1.001-0001 „Изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“ на 14 юли 2022 г., съвместно с учени от Русенския университет „Ангел Кънчев“ (доц. д-р инж. Пламен Захариев и доц. д-р инж. Георги от катедра „Телекомуникации“) КМНЦ **проведе семинар на тема „Мобилни приложения и платформи за популяризиране на културно и историческо наследство“**. На семинара бяха представени възможностите на иновативни ИТ решения за популяризиране на културното наследство. Специален интерес събуди разработката върху епиграфски паметници, открития на проф. Казимир Попконстантинов.

Сн.3.

Сн. 3 и сн. 4. Семинар на КМНЦ и Русенския университет

На 24–25.11.2022 КМНЦ организира (срещата се проведе в смесен формат) и **международна научна и експертна кръгла маса „Българското културно-историческо и природно наследство в перспективата на културните маршрути на Съвета на Европа“**, която показва възможностите на ЦВП „Наследство БГ“ да се превърне в информационен хъб за културните маршрути на Съвета на Европа. В нея взеха участие 40 представители на 7 страни.

Сн. 5.

2. Дидактична дейност

Разработването на заложените в програмата на КМНЦ проекти отговарят и на поставените приоритетни задачи в *Стратегията за развитие на БАН 2018-2030 (политика 34)* относно *необходимостта от действия, насочени към специална грижа за навлизането на научния подход в средното образование.*

В съответствие на **Дейност 34.1.** от Стратегията на БАН „Създаване на ефективно хранилище за дигитално учебно съдържание, подходящо за използване от различни системи за управление на образователните процеси, внедрени в системата на средното образование“, през 2022 г. КМНЦ продължи разработването на своя електронна образователна платформа - <https://lms.kmnc.bg/>. Тази година усилията (гл.ас. д-р Е. Зашев, ас. д-р Е. Златева, доц. д-р Т. Илиева, проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р Д. Найденова, доц. д-р И. Трифонова) бяха насочени основно **към създаването на продукти в полза на българските училища в чужбина**. В навечерието на 24 май платформата бе отворена за свободен достъп. Само за няколко дни като потребители в нея се регистрираха повече от 250 души – български учители в Австрия, Великобритания, Испания, Италия, Франция, САЩ, Унгария. В резултат на изключително големия интерес учените от КМНЦ (доц. д-р Д. Найденова и ас. д-р Е. Златева) бяха поканени да представят работата на Центъра в подкрепа на българските училища зад граница на срещата на Асоциацията на българските училища в чужбина, част от която бе кръглата маса на тема: „Българските училища в чужбина – минало, настояще, бъдеще“ (Дом Витгенщайн, Виена, Австрия 26–28 май 2022 г.). По-късно (13–15.10. 2022 г.) на международната конференция „Кризисни предизвикателства и посткризисни перспективи на неформалното образование в България“ (София, България) бяха презентирани и ресурсите в подкрепа на средното образование в България (доц. д-р Д. Найденова, ас. д-р Е. Златева).

През 2022 г. в рамките на наскоро стартиралата ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“ КМНЦ продължи работата по създаването на аудио-визуален цикъл лекции по кирилометодиевистика. За периода септември–декември бяха подготвени две лекции (проф. д-р Д. Чешмеджиев и доц. д-р И. Трифонова), които ще бъдат качени на видеоканала на КМНЦ в YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVKEIeH3CMJ7A>.

3. Популяризаторска дейност

Във връзка със своите задачи като Академично специализирано звено и в изпълнение на заложените приоритети в специфична **цел 9 от стратегическите направления и приоритети** на БАН – „повишаване на авторитета на БАН в обществото и

затвърждаване на Академията като един от основните духовни центрове на страната“, КМНЦ продължи и през 2022 г. подготовката на серия от постерни изложби за представяне и популяризиране на българското културно-историческо наследство в страната и чужбина. Чрез подготовката на документални изложби КМНЦ прави възможно по иновативен начин да бъде запозната обществеността с изключително важни събития и свързаните с тях паметници на старобългарската писмена култура, както и със също толкова ценни, но по-малко известни артефакти и архивни документи от различни периоди. С помощта на визуалната форма стават достояние на широката публика както научните постижения на учените от КМНЦ в частност, така и тези на изследователите в БАН като цяло.

През 2022 г. КМНЦ е организатор на **6 изложби в чужбина и 2 изложби в страната**.

- В периода 09.05.–25.08.2022 в Центъра за история на Солун бе експонирана изложбата The Route of SS Cyril and Methodius and their Disciples (poster exhibition and modern icon originals) с автор проф. д-р С. Бърлиева. Част от нея бе и експозицията със съвременни икони на св. Кирил и Методий и техните ученици с куратор гл.ас. д-р Т. Григорова (<https://www.facebook.com/553207794779912/posts/4523458024421516/?sfnsn=mo>).
- На празника на светите братя Кирил и Методий 11 май 2022 г. в залата на Българския културен институт в Прага проф. дн Димо Чешмеджиев и директорката на института г-жа Галя Тодорова представиха документалната изложба на КМНЦ „Cesta sv. Cyrila a Metoděje a jejich žáků“, чийто автор е проф. д-р С. Бърлиева. Събитието протече при голям интерес и привлече граждани и медии. Беседата на проф. дн Чешмеджиев беше излъчвана по радио „Прага“. Експозицията бе отворена за посетители до 3 юни 2022 г. (към събитието на страница на Българския културен институт в Прага: <http://bki.cz/.../cesta-sv-cyrila-a-metodeje-a-jejich.../>; връзка към представянето на изложбата в сайта StayHappening: <https://stayhappening.com/.../cesta-sv-cyrila-a-metod%C4...>).

Сн. 6. Проф. дн Д. Чешмеджиев на откриването на изложбата в Прага

- По случай празника на първоучителите св. Кирил и Методий на 23 май 2022 г. КМНЦ откри в Централното фоайе на БАН изложбата „Кирил и Методий. Образ. Памет. Идентичност“ с автори проф. д-р В. Желязкова и доц. д-р Д. Найденова и художествен дизайн на Анита Борисова. Експозицията представя образци на светските изображения на Кирил и Методий върху ордени, медали, значки, марки, паметници и др. от различни славянски и неславянски държави в голям хронологичен диапазон – от края на XIX в. до наши дни.
- По традиция в празничните дни на месец май КМНЦ гостува на Техническия университет в гр. Габрово. Тази година бе представена изложбата „Църквата в Самуилова България. Корени и наследство“. Експозицията бе открита от доц. д-р И. Трифонова, която се обърна със специално академично слово към студентската и научната общност на Университета.

Сн. 7. Доц. д-р И. Трифонова при откриването на изложбата в Габрово

- От 20.06.2022 до 01.11.2022 г. изложбата „Cesta sv. Cyrila a Metoděje a jejich žáků“ бе експонирана във Велеhrad, Чехия (проф. д-р С. Бърлиева). Тя има за цел да покаже как чрез пътуване през пространството и времето наследството на отделните европейски страни допринася за очертаването на европейска културна общност.
- В подкрепа на Културния маршрут „Кирил и Методий“, сертифициран от Съвета на Европа, изложбата „Cesta sv. Cyrila a Metoděje a jejich žáků“ ще е отворена за посетители в Масариковия университет в Бърно (9.11.2022 до 3.03.2023). Там тя беше открита с лекция от проф. д-р С. Бърлиева.
- От 30 ноември 2022 г. до 17 януари 2023 г. изложбата на КМНЦ „Архивното наследство на проф. Петър Динеков (1910–1992) от Централния държавен архив на Република България“ с автор доц. д-р М. Иванова гостува на Окръжната публична библиотека в Краков (Полша). Събитието се осъществи със съдействието на Държавна агенция „Архиви“, Консулския отдел на Република България в Краков, Българското училище „Дора Габе“ в

Краков и със специалното участие на Института по славянска филология на Ягелонския университет. Изложбата бе открита на 8 декември 2022 г. с лекция на доц. д-р М. Иванова (https://ifs.filg.uj.edu.pl/wiadomosci//journal_content/56_INSTANCE_ZNgvsMPxJQw9/4530731/152258269 ; <https://www.rajska.info/6prof-petyr-dinekow-1910-1992>).

Сн. 8. Доц. д-р М. Иванова при откриването на изложбата в Краков

1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017–2030 – извършени дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети.

Научноизследователската парадигма на КМНЦ е **свързана с националната идентичност и с проблеми от национално и обществено значение** (*Специфична цел 6. Дейности 6.1, 6.2*). Неоспорим факт е, че най-старият и най-активно действащ символ на българската национална идентичност е Кирило-Методиевото дело. Още през Средновековието и до днес то функционира не само като белег за разпознаваемост, но и като инструмент за

„изобретяване“ на идентичност или влагане на нови елементи в традиционно съществуващите представи за принадлежност. Доказателство за това са и последните събития, свързани с войната в Европа и излагането на предполагаемите мощи на Кирил и Методий в храма „Св. Неделя“ в София (вж. повече: <https://www.youtube.com/watch?v=nIbk9idTi24>; <https://bnr.bg/hristobotev/post/101650992>; <https://faktor.bg/bg/articles/mneniya-intervyu-prof-dimo-cheshmedzhiev-v-opozitsiya-za-traditsiyata-rusiya-da-manipulira-balgarskiya-prinos-v-sazdavane-na-kirilitsata>).

Цялостната дейност (научна и административна), която КМНЦ реализира, се вписва в инструментите за постигане на основната цел на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017–2030)“ – развитие и модернизирание на научните изследвания. КМНЦ се стреми да осигури възможности за повишаване на квалификацията на учените и за кариерното им развитие, основани на единни изисквания и обективни наукометрични показатели (**Специфична цел 1, Дейности 1.1, 1.2 и 1.3**). В унисон с политиките и дейностите на **специфична цел 2. *Повишаване на жизнения стандарт и на социалния статус на учените и специалистите, заети в научноизследователска дейност***, усилията на Центъра са насочени и към подготовката и реализирането на проекти, които предоставят допълнително финансиране. И през 2022 г. продължи работата по проекта за изграждане на Националната е-структура ClaDA-BG, финансиран по „Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ на Дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ към МОН, както и по проекта „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ BG05M2OP001-1.001. Със средства (8000 лв.) по проекта „Наследство БГ“ стана възможно да бъде поето настаняването на младите учени, участници в лятната школа по кирилска палеография. С подкрепата на МОН стартира и новата ННП „Развитие и утвърждаване на българистиката в чужбина“, в която КМНЦ е активен участник. В Центъра се разработват и два проекта, финансирани от ФНИ (Южнославянски кописи и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“, № КП-06-Н50/4 от 30.11.2020 с ръководител: доц. д-р М. Скарпа, и „Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI в.“, КП-06-РУСИЯ/25 от 28.09.2019 г. с ръководител доц. д-р М. Скарпа).

Чрез изпълнението на поставените научноизследователски и приложни задачи дейността на сътрудниците на КМНЦ е насочена към разширяване на участието на българската научна

общност в европейското изследователско пространство и разширяване на международното научно сътрудничество (*Специфична цел 9*). Насърчава се публикуването в авторитетни международни реферирани научни списания (**повече от половината, 57%, от публикациите на учените от КМНЦ за 2022 година са в международнореферирани и индексирани в WoS, Scopus, ERIH+ научни издания**). КМНЦ е част от четири международни научни мрежи (Balkan History Association, Pax Byzantino-Slava, Byzantine Thessaloniki, Асоциация за Европейски културен маршрут „Св.св. Кирил и Методий“, Злин (Чехия).

Като цяло политиката на КМНЦ е насочена **към привличането на чуждестранни учени** в изпълнението на различни по характер дейности. През 2022 г. проф. К. Якумис (Албания) участва в международната експертна среща за културните маршрути на Съвета на Европа, организирана в рамките на проекта Наследство БГ BG05M2OP001-1.001-0001. Като част от изпълнението на проекта CLaDa BG проф. Якумис изнесе публична лекция на тема: „Heritage, memory, veneration of saints and the construction of a local identity in the regions of the (former) Archdiocese of Ohrid“. В периода 1.03.2022–12.08.2022 в КМНЦ бе на специализация докторантът на Познанския университет Войчех Стелман. Под научното ръководство на доц. д-р И. Трифонова той работи върху анализа на апокрифните източници, използвани като градиво за написването на старополската версия на Житието на св. Ана от XVI в. През 2022 г. в КМНЦ продължи своята специализация Алберто Понтироли (Италия), а гости на Центъра по програма Еразъм+ бяха д-р А. Кавиецка и д-р Р. Заребски (Лодз, Полша), а по проекта „Езиков образ на правното и културно мислене в текстовете на старата българска и словашка литература“ в рамките на ЕБР – проф. П. Женюх и д-р С. Шашерина. В научния колектив на проекта „Южнославянски кописи и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“ участват 2-ма учени от чужбина (докторант Констанца Бурлаку, Оксфордски университет, и докторант Милена Давидович, Балканолошки институт, САНУ).

Трябва да се подчертае, че в рамките на научноизследователската си дейност КМНЦ се стреми да поддържа активни връзки с образованието, държавните институции и обществото като цяло (**Специфична цел 10**). Не на последно място това е свързано с даване на подходяща гласност на труда на учения и популяризирането на научните изследвания на достъпен език. През 2022 г. сътрудниците на Центъра са имали общо **13 публични изяви и**

изказвания по актуални за обществото въпроси, част от които излъчени в най-престижните медии на страната (БНТ и БНР).

1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности.

Научноизследователската дейност на КМНЦ е насочена към съвременното българско общество в сферата на необходимите му и задължителни знания за българската културна история, пречупени през призмата на делото на светите братя Кирил и Методий. Колективът на Центъра приема, че съвременната информационна среда трябва да осигурява достъп на широката общественост до научно коректни знания и максимално пълна информация, особено в светлината на разширяването на ЕС и позицията на Република България в този контекст. Допълнителен аспект в рамките на тази политика е повишаването на задължителните знания на всеки български гражданин за собствената културна история. Не на последно място, разработваните в КМНЦ проекти и дейности се вписват и в предложените мерки за подобряване на достъпа и повишаване качеството на образованието и изучаването на българския език и култура от деца, чийто матерен език не е български, както и в предвидените мерки за популяризирането на българското културно-историческо наследство в чужбина и запазването на българската национална идентичност на българите, живеещи извън страната.

КМНЦ **поддържа постоянно актуална информация** за своята дейност на интернет страница си (<http://www.kmnc.bg/>), както и на страницата на БАН (<http://www.bas.bg/>). На свой ред активното участие с материали и коментари в социалните платформи (във Фейсбук на адрес: <https://bit.ly/2IYdjRb>), позволява да се осъществи пълноценна връзка с обществеността и да се отговори на нейните очаквания и изисквания. Своеобразен индикатор за оценката на интереса и качеството на резултатите е фактът, че фейсбук-страницата на КМНЦ има повече от 4000 последователи. За 2022 г. специално създаденият видеоканал на КМНЦ в YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCZWJ5qW6J0YVKEIeH3CMJ7A> има над 22 000 посещения. И през 2022 г. в деня на емблематични кирило-методиевски празници пред широк кръг публика бяха представени по-важните издания на Центъра. На 14 февруари 2022 г., на платформата Zoom КМНЦ и музеят „Земята и хората“ отбелязаха с честване Успението на св. Константин-Кирил

Философ. В рамките на събитието бе представен справочникът „Кой, кога, къде в Пространното житие на св. Константин-Кирил“, специалистът на КМНЦ Алберто Понтироли (Италия) изнесе лекция върху Пространното житие на св. Кирил (вж. <https://www.youtube.com/watch?v=RNr9e3S-Y70>). На 6 април 2022 г. КМНЦ, ННП КИННПОР и Държавният културен институт към министъра на външните работи, по повод празника Успение на св. Методий, организираха тържествено събитие, в центъра на което бе презентацията на двуезичния албум „Кирил и Методий. Образи. Памет. Идентичност“ / „Cyril and Methodius. Images. Memory. Identity“, изготвен от проф. д-р В. Желязкова и доц. д-р Д. Найденова (вж. <https://www.facebook.com/KiriloMetodievskiNaucenCentrPriBan/videos/270526345295657>).

Сн. 8. Проф. д-р Веселка Желязкова при представянето на албума.

В своята популяризаторска дейност КМНЦ не забравя **и най-малките**. През 2022 г. бяха организирани две творчески работилници, които по атрактивен и забавен начин запознаха децата с глаголическите букви и старобългарската книга: на 4 юни за ученици в основното училище (проф. д-р С. Бърлиева, ас. д-р Е. Зашев) и на 6 юли за деца в предучилищна възраст „Кирилометодиевистика за най-малките“ (доц. д-р Т. Илиева и ас. д-р Е. Златева).

1.4. Взаимоотношения с други институции

КМНЦ поддържа активни взаимоотношения и сътрудничество с различни национални и международни институции.

Той е част от четири **международни научни мрежи**: Pax Byzantino-Slava (<http://www.ni.ac.rs/novosti-i-dogadjaji/vesti/medunarodna-naucna-mreza-pax-byzantino-slava/>); Byzantine Thessaloniki, Balkan History Association (<https://www.balkan-history.com/about-us/>); Асоциация за Европейски културен маршрут „Св. св. Кирил и Методий“, Злин (Чехия) (<https://www.cyril-methodius.cz/en/o-nas/>), и две национални: „Национална интердисциплинарна изследователска е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство, интегрирана в рамките на европейските инфраструктури CLARIN и DARIAH“, и „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“. В техните рамки КМНЦ извършва научноизследователска и популяризаторска дейност в тясно сътрудничество не само с висшите учебни заведения в страната и чужбина като СУ „Св. Климент Охридски“, ПУ „Паисий Хилендарски“, ШУ „Константин Преславски“, Университета в Лодз, Краковския университет и др., но и със Столична община, Националния исторически музей, общината на гр. Солун, Zobor Embellishing Association, Nitra Tourist Board и др.

Сн. 9. Официална церемония за връчване на сертификата на Европейския културен маришрут „Кирил и Методий“, представляван от българска страна от КМНЦ. 2022 г.: <https://www.coe.int/.../cyril-and-methodius-route...>

КМНЦ се стреми да засили интердисциплинарността на своите изследвания и чрез осъществяването на **съвместни проекти с други институти в рамките на БАН**. Партньор на КМНЦ в проекта „Южнославянски кописи и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“, финансиран от ФНИ, е *Институтът по математика и информатика на БАН*. Гл. ас. д-р Л. Илиева е участник в проекта на *ИИИИ* „Просопография на средновековна България V–XIV в.“, финансиран от ФНИ, а доц. д-р Д. Найденова е част от научния колектив на проекта „Arts, Literature and Power in Contact Areas (Orthodoxy and Islam and Orthodoxy and Catholicism). Glorification of Power versus Contestation of Power“, реализиран в рамките на междуакадемичната спогодба с Румънската академия на науките, който *включва учени от ИИИИ, ИБИ и ИИЗк*. Докторант Т. Георгиева и доц. д-р Д. Найденова са част от авторите на научнопопулярни статии, посветени на четивата за миряни, подготвени в рамките на проекта „Четивото за миряни в южнославянската традиция: социокултурна динамика на репертоара XIV–XVIII в.“, финансиран от ФНИ и реализиран от *ИЛ*. Гл. ас. Ц. Василев е част от екипа на *проекта на*

ИИИЗк на тема: „Приносът на Иван Гошев за формирането на Иконографския отдел на НЦИАМ (проучване и документиране на архиви и колекции)“, финансиран от ФНИ.

КМНЦ поддържа добро сътрудничество и участва в общи изследвания и инициативи и **с висшите учебни заведения в България**. Доц. д-р Д. Найденова е участник *в проекта на УНСС: „Преводи на правни текстове и изграждане на модерния български правен език“* (2021–2023). Тя е и член на междууниверситетския център за изучаване на римското право и романистичната традиция към УНСС. Гл.ас. д-р Т. Григорова е част от екипа на *проекта на ПУ „Паусий Хилендарски“ „Християнското и културно-историческото наследство на Северозападна България – стратегии за съхраняване и транслиране на локални идентичности“*, финансиран от ФНИ. Проф. д-р Ал. Николов (*ИФ на СУ*) участва в проекта „Кирилометодикон“, и по-специално в подпроекта „Места на паметта“ в рамките на ЦВП „Наследство БГ“.

Не на последно място трябва да се отбележи и сътрудничеството на КМНЦ **с различни регионални музеи и институции**. Доц. д-р К. Станев участва в *организираните от Пловдивския археологически музей експедиции и спасителни разкопки*. Традиционно, съвместно с музея „Земята и хората“ се проведе тържественото честване на Успението на св. Кирил на 14.02.2022 г.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия).

Сътрудниците на КМНЦ извършват широка експертна дейност в полза на различни национални, правителствени и държавни научни и културни институции. За 2022 г. те са както следва:

- *Министерство на външните работи*. Проф. д-р Д. Чешмеджиев представи изложба, посветена на пътя на Кирил и Методий, по покана на Българския културен институт в Прага (Чехия). Съвместно с Държавния културен институт към Министерството на външните

работи КМНЦ организира и отбеляза Успението на св. Методий. Сътрудниците на КМНЦ (доц. д-р М. Иванова) заедно с Консулския отдел на Република България в Краков (Полша) организираха представянето на изложбата, посветена на проф. П. Динеков.

- *Министерство на образованието.* Един от учените в КМНЦ (ас. д-р Е. Златева) работи в проекта „Образование за утрешния ден“, № BG05M2OP001-2.012-0001, реализиран от МОН. Двама от сътрудниците на Центъра са били членове на експертни комисии в МОН: доц. д-р С. Баталова като член на *ПНЕК по Двустранно сътрудничество* и проф. д-р С. Бърлиева като член на *Национална експертна комисия за изпълнение на междуправителствените спогодби за образователен и научен обмен към МОН*. Трима от сътрудниците на Центъра са били поканени за *рецензенти на проекти* в различни конкурсни сесии на ФНИ: проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р Т. Илиева, доц. д-р Д. Найденова.

- *Висши училища в страната.* Двама сътрудници на КМНЦ (проф. д-р Д. Чешмеджиев и проф. д-р С. Бърлиева) са били членове на научни журита и са участвали в изработване на рецензии и становища, свързани с кариерното развитие на учени от СУ „Св. Климент Охридски“.

- *Други експертни оценки.* Сътрудниците на КМНЦ участват традиционно и в изготвянето на рецензии на книги и статии за публикуване в български и международни издания. За 2022 г. тези оценки са 7.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до ТРИ най-значими проекта (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатор и постигнати резултати).

1. Национална е-структура ClaDA-BG.

В рамките на Националната е-структура ClaDA-BG през 2022 г. сътрудниците на КМНЦ работиха върху подготовката на българския Knowledge-Graph чрез аотиране на хора, обекти, събития и документи в перспективата на знанията за най-ранния период на българската култура. Бяха подготвени 200 научнопопулярни статии, посветени на различни

феномени на българската средновековна култура (проф. д-р Б. Мирчева, проф. д-р В. Желязкова, доц. д-р Д. Найденова, проф. д-р Д. Чешмеджиев, гл.ас. д-р Е. Зашев, доц. д-р Е. Джевиецка, доц. д-р И. Трифонова, проф. д-р С. Бърлиева, докторант Т. Георгиева, гл.ас. д-р Т. Григорова, гл.ас. д-р Ц. Василев, гл.ас. д-р Ц. Данова). Бе изготвен масив от 300 лексеми, илюстриращи хетеросемята между старобългарския и съвременния български език (доц. д-р Т. Илиева). С оглед работата по изграждането на дигитална база данни с латински извори за делото на Кирил и Методий, включващи сведения и за Покръстването на българите (проф. д-р С. Бърлиева, гл.ас. д-р Ц. Василев), започна проучването на съчиненията на Франц-Ксавер Иван де Пеячевич. По време на своята научна командировка в Загреб (22.09.2022 г. до 01.10.2022 г.) гл.ас. д-р Ц. Василев прегледа неговите три тома с исторически записки по балканска история, написани на латински език от Excerpta historica historiam slavorum concernentia, съхранявани в Националната и университетска библиотека в Загреб, а също Pejacevic Franciscus, Miscellanea historica seu excerpta uberiora ex diversis scriptis et authoribus, пазена в Архива на Хърватската академия на науките, както и едно слабо познато историческо съчинение, приписвано на Пеячевич – Chronicon Serbicum. Договорена е и предстои дигитализацията на тези съчинения с цел бъдещата работа на д-р Василев по проекта. Част от постигнатите резултати по ClaDA-BG бяха представени на международната научна конференция в Милано La Madre di Dio nelle culture slave (6–8.10.2022 г.) от проф. д-р С. Бърлиева и гл.ас. д-р Т. Григорова.

2. Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“, в партньорство със СУ „Св. Кл. Охридски“, ТУ-София, УАСГ, НСА „Васил Левски“, НИГТГ-БАН, ИЕФЕМ-БАН, ИИИЗк-БАН, ИЛ-БАН, ИБЦТ-БАН, НБКМ, РИМ-София. Проектът е за 5 години (2018–2023) и е по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, приоритетна ос 1 „Научни изследвания и технологично развитие“, Процедура BG05M2OP001-1.001 „Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения“, Компонент 4 „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“.

В рамките на „Наследство Бг“ в КМНЦ през 2022 г. се разработваха *пет подпроекта*:
1. „Научнообразователен интердисциплинарен център по кирилометодиевистика“. Разработената през предишния отчетен период онлайн платформа за електронно обучение

и оборудвана работна демо-зала за създаване и управление на електронно образователно съдържание и за провеждане на обучения беше тествана по отношение на Образователния пакет „Ученици“ и предизвика голям интерес, особено частта адаптирани образователни ресурси за българските училища в чужбина (вж. 1.1.2.). Беше допълнен и модулът Образователен пакет „Докторанти“. Завършени и качени в електронната образователна платформа на Центъра са няколко нови докторантски курса с автори проф. д-р Б. Мирчева, доц. И. Трифонова, доц. д-р Т. Илиева, гл.ас. Т. Григорова.

2. Проект *„Дигитален справочник на кирило-методиевското научно наследство“*. Резултатите от извършените проучвания бяха обсъдени на Втората годишна конференция с международно участие на ЦВП „Наследство Бг“ (18–19 април 2022) (доц. д-р С. Баталова, доц. д-р М. Иванова) и бяха представени в поредица от публикации (доц. д-р С. Баталова, гл. ас. д-р Н. Ганчева, доц. д-р М. Иванова). Започна работа *по нов модул* (проф. д-р К. Иванова, гл. ас. д-р Ц. Данова) на тема: *„Bibliotheca Homiletica Balcano-Slavica: материали от научния архив на проф. Климентина Иванова“*, който е насочен към непознатата и необработена част от архива на проф. Кл. Иванова, свързана със средновековната ораторска проза в южнославянска (балканска) среда – Bibliotheca Homiletica Balcano-Slavica. Към момената е изработена схема за описание на материалите. Обработени са 1798 каталожни фиша от ръкописната картотека с фиширани ръкописи и инвентарно са систематизирани 146 архивни единици. Архивните единици обхващат материали от Хилендарския манастир; от Иверския манастир; от Руската национална библиотека (РНБ) – сбирки: А. Ф. Гилфердинг, М. И. Погодин, Основен фонд на славянските ръкописи; от Държавния исторически музей (ГИМ), Москва – сбирки: Е. В. Барсов, Възкресенски манастир (Воскресенски Ново-Иерусалимски), А. Хлудов, П. И. Щукин; от Държавната библиотека на Русия (РГБ) – Музейна сбирка (Музейное собрание): фонд В. И. Григорович, фонд А. Н. Попов, фонд П. И. Севастьянов, фонд П. А. Овчинников. Съставен е Архив „Bibliotheca Homiletica Balcano-Slavica“, който непрекъснато се попълва с нови архивни единици и данни. Реализирани са две статии.

3. Проект *„Кирило-методиевската традиция в историята на европейската духовна култура – изследване на средновисоконемските проповеди за Кирил и Методий от епохата на Австрийския барок“*. Завърши работата по транслитерацията на ранно-ново-високонемския текст на корпуса проповеди и бяха подготвени бележки върху реалиите в тях. Беше издадена проповедта на Ю. Файндли с коментар и превод (проф. д-р С. Бърлиева). В рамките на този проект беше изследвана и една музикална драма, представена на Втората годишна конференция с

международно участие на ЦВП „Наследство Бг“ (18–19 април 2022). 4. Проект *„Културен маршрут Кирил и Методий на Съвета на Европа“*. През 2022 г. усилията бяха насочени към съставяне на национален културен маршрут като част от този на Съвета на Европа. КМНЦ организира среща на потенциални участници, на която бяха представени възможностите за създаване на дигитално съдържание, представящо българското културно-историческо наследство (17 юли 2022). Проведени бяха разговори със заместник-министри на културата и туризма за подкрепа на българското присъствие в този културен маршрут. В рамките на проекта КМНЦ стана съорганизатор на Международна научна конференция в Солун (Thessaloniki, 10.05.–28.08.2022). Бяха експонирани няколко изложби в Прага, Велехрад и Бърно. В перспективата на по-интензивното включване на български институции в културните маршрути на Съвета на Европа представители на КМНЦ взеха участие в Годишната академия за културните маршрути на СЕ във Фонтенбло (проф. д-р С. Бърлиева и ас. д-р Е. Златева) и в Годишната асамблея за културните маршрути на СЕ (ас. д-р Е. Златева). На 24–25.11.2022 КМНЦ организира и международна научна и експертна среща *„Българското културно-историческо и природно наследство в перспективата на културните маршрути на Съвета на Европа“*. 5. Проект *„Места на паметта“*. Проектът беше инициран през 2022 г. като съпътстващ проекта *„Културен маршрут Кирил и Методий на Съвета на Европа“*. Неговата цел е да създаде научната основа на националния културен маршрут Кирил и Методий (гл. ас. д-р Е. Зашев, проф. д-р В. Желязкова, доц. д-р Е. Джевицека, проф. д-р Б. Мирчева, доц. д-р С. Баталова, доц. д-р И. Трифонова, доц. д-р Т. Илиева, доц. д-р Д. Найденова). Като резултат се подготвя сборник с текстове по темата.

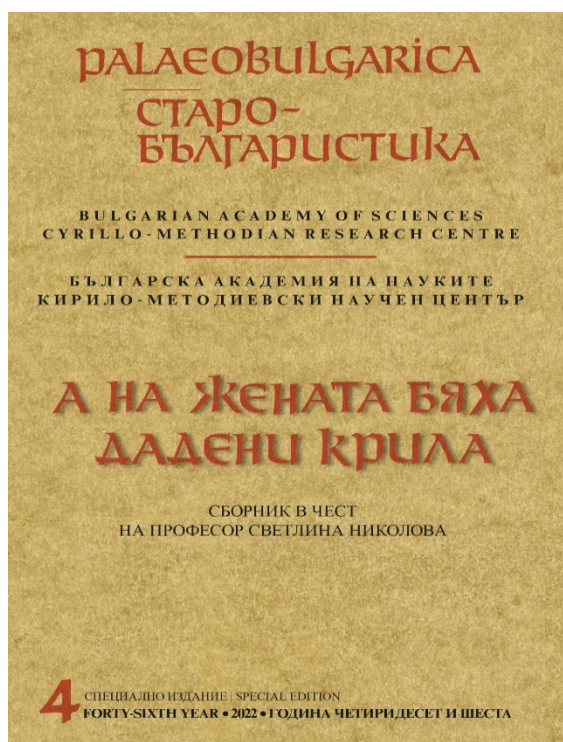
3. ННП *„РАЗВИТИЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ НА БЪЛГАРИСТИКАТА В ЧУЖБИНА“*. През 2022 г. КМНЦ се включи в разработването на нова ННП, посветена на българистиката в чужбина (ръководител на проекта за КМНЦ проф. д-р Б. Мирчева). През периода 28.10–31.12.2022 г. в КМНЦ бяха извършени следните дейности: доц. д-р М. Иванова участва в комисията за издирване и подбор на чуждестранните центрове, специализирани в старобългаристиката и кирилометодиевистиката, и актуализиране и попълване на данните за връзка с чуждестранни центрове и учени. Подготвени бяха две видеолекции (проф. д-р Д. Чешмеджиев – *„Славянските азбуки между Византия и България“*, и доц. д-р И. Трифонова – *„Кратък шрих от историята на българския език през XIV в.“*). Започна работата по

създаване на онлайн ресурс „Оригинална старобългарска химнография“ (продължение на вече публикуваната от Б. Мирчева електронна книга „Славянски Кирило-Методиевски извори“ (извори и изследвания) <https://www.kmnc.bg/%d0%b8%d0%b7%d0%b4%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%8f/%d0%b5-%d0%ba%d0%bd%d0%b8%d0%b3%d0%b8/>. Започна работата по организирането на Международната научна конференция „Кирило-Методиевото дело в културната и научната памет“, София, 23–25 май 2023. В Ягелонския университет в Краков, Полша, беше представена преведената на полски език изложба „Архивното наследство на акад. Петър Динеков“.

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2022 г.

2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст.

А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлина Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova. *Palaeobulgarica*, 46/4. Специално издание, съст. С. Бърлиева, В. Желязкова, Н. Ганчева, КМНЦ–БАН, София, 2022. 1064 с. ISSN 0204-4021; ISBN 978-954-9787-57-3.

Сборникът, който излиза като специално издание на списание *Palaeobulgarica*, е израз на респекта на колегията към научното дело на професор Светлина Николова – един от доайените на световната палеославистика и кирилометодиевистика.

Сборникът съдържа 51 статии на английски, български, немски, руски и хърватски език от видни представители на славистиката и българистиката от 12 държави: България, Великобритания, Германия, Гърция, Израел, Италия, Литва, Нидерландия, Полша, Русия, Словакия, Хърватия. Статиите са с много широк диапазон на обектите на изследване и са разпределени в осем раздела, посветени съответно на ранните християнски традиции, Библията и библейските преводи, проучвани с методите на различни научни дисциплини; на изворите за живота и делото на Кирил и Методий; на текстовата история на средновековни славянски книжовни паметници; на състава на неизследвани славянски средновековни ръкописи; на лексиката на старобългарските паметници; на кирило-методиевските традиции сред западните и източните славяни; на проблеми на средновековната музика и средновековното изобразително изкуство, посветено на Кирил и Методий и техните ученици; на проекцията на Кирило-Методиевото дело и старобългарската култура в съвременността. Представеният том включва множество приноси публикации, които съдържат информация за неизследвани досега текстове или ръкописи или за непубликувани до този момент фрески и икони.

2.2. ЕДНО най-значимо научно-приложно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст.

Международна лятна школа по славянска палеография за студенти, докторанти и млади учени на тема „Кирило-Методиевото културно наследство: писачи и скриптории на Балканите през XIV в.“.

Школата бе организирана в рамките на проекта „Южнославянски кописти и скриптории от XIV век (палеографска атрибуция и онлайн реперториум)“, договор № КП-06-Н50/4 с финансовата подкрепа на проекта „Кирилометодикон“, реализиран в рамките на проекта

BG05M2OP001-1.001-0001 изграждане и развитие на център за върхови постижения „Наследство БГ“, благодарение на което беше организирано настаняването на младите учени. Желание за участие в Школата заявиха над 30 души, от които бяха подбрани 21 – от различни университети и научни организации в Белгия, България, Италия, Русия, САЩ, Сърбия и Тайван. Целта на лятната школа беше да даде на участниците възможност да получат практически опит в областта на славянската палеография в съответствие с най-новите методи на анализ и изследователски подходи. Мероприятията бяха организирани в няколко академични институции в София – КМНЦ и ИМИ при БАН, НБКМ и ЦСВП. Лектори от страна на КМНЦ бяха: доц. д-р Марко Скарпа, проф. д-р В. Желязкова и доц. д-р И. Трифонова. Семинарните занятия бяха водени от докторант М. Рипаранте.

Сн. 10. Занятие с проф. В. Велинова в Центъра за славяно-византийски проучвания „Иван Дуйчев“

Сн.11. Практическо занятие с доц. д-р М. Скарпа

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНТО

През 2022 г. в КМНЦ се разработваха проектите:

„Манастирските библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век“ (съвместно с Московския държавен университет „М. Ломоносов“, по договор за двустранно сътрудничество между България и Русия, финансиран от ФНИ) с ръководител доц. д-р М. Скарпа. Тази година бе последна за проекта. Като част от довършителната работа по него бе издадена монографията на доц. И. Трифонова „Ръкописната традиция на Книга Откровение сред южните славяни: Т. 1. Сръбският нетълковен препис от XIV век“. София: КМНЦ-БАН, 2022. ISBN 978-954-9787-55-9 (Редактори: Искра Христова-Шомова, Татяна Илиева. Рецензенти: Марко Скарпа, Веселка Желязкова). Докладите от проведената през 2021 г. международна конференция по темата на проекта бяха отпечатани в сборника „Манастирските библиотеки в южнославянските земи през XIV–XVI век. Доклади от Международна научна конференция, 26–28 април 2021 г.“ (Отговорни редактори: Марко Скарпа, Елена Белякова, Татяна Пентковска). София: Кирило-Методиевски научен център, 2022, 386 стр. ISSN 0205-2253, ISBN 978-954-9787-53-5, съдържащ 21 научни статии с общ книжен обем 385 стр.

„Езиков образ на правното и културно мислене в текстовете на старата българска и словашка литература“, разработван съвместно с Института по славистика „Ян Станислав“ на Словашката академия на науките, с ръководител доц. д-р Д. Найденова. Тази година бе последна за проекта. Част от резултатите от работата по него (доц. Д. Найденова, доц. Т. Илиева) бяха представени на конференцията „Interdisciplinárny výskum prameňov o jazyku a duchovnej kultúre – slovensko-slovanské súvislosti [Интердисциплинарное изучение источников о языке и духовной культуре – словацко-славянские взаимосвязи]“, проведена през септември 2022 г. в Братислава (Словакия), а други бяха оповестени в няколко научни публикации (проф. В. Желязкова, доц. Т. Илиева).

По програмата на ЕС за подкрепа на образованието, обучението, младежта и спорта в Европа „Еразъм+“ КМНЦ има сключени договори с 12 университета в Атина, Бари, Виена, Лодз, Краков, Месина, Неапол, Нитра, Познан, Солун, Удине, Фрайбург. През 2022 г. бяха осъществени 2 мобилности с цел изнасяне на лекции в Солун (Гърция) (проф. д-р С. Бърлиева, доц. Д. Д-р Найденова), 2 мобилности с цел обучение в Солун (Гърция) (гл.ас. д-р

Т. Григорова, г-жа М. Владимирова) и 5-месечна специализация в Белград (Сърбия) – докторант Марта Рипаранте.

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ

През 2022 г. в рамките на проекта „Изграждане и развитие на Център за върхови постижения „Наследство БГ“ BG05M2OP001-1.001 учените от КМНЦ завършиха работа по разработването на няколко нови докторантски курса, качени в електронната образователна платформа на Центъра (проф. д-р Б. Мирчева „Славянските извори за Кирил и Методий и техните ученици“, доц. д-р И. Трифонова „Старобългарският език и неговото развитие“, доц. д-р Т. Илиева „Българска историческа лексикология (средновековен период)“, доц. д-р Д. Найденова „Извън границите на средновековното общество“, гл. ас. д-р Т. Григорова „Св. Кирил и Методий в иконографията“).

През 2022. г. в КМНЦ се обучаваха двама докторанти:

В специалност „Теория и история на литературата“ се е обучавала Теодора Георгиева с научен ръководител проф. д-р Димо Чешмеджиев. За третата година на своята докторантура Т. Георгиева е изпълнила своя учебен план и в края на годината е предоставила в завършен вид своята дисертация. Насрочен е семинар за отчисляване на докторанта с право на защита, който според Правилника на ЦО на БАН при добро представяне и след доклад на научния ръководител може да премине в семинар (вътрешно обсъждане на дисертацията) и да завърши с насочване към защита и избор на научно жури.

В специалност „Българска литература“ бе зачислена Марта Рипаранте с научен ръководител доц. д-р М. Скарпа. Впоследствие, поради излизането на доц. Скарпа в продължителен неплатен отпуск, НС на ИИИ гласува като втори ръководител на докторанта да бъде избран проф. д-р В. Желязкова. През първата година на своето обучение М. Рипаранте е посетила 3 специализирани курса и 2 езикови курса по български и сръбски език. Реализирала е 4 научни публикации, участвала е в 6 конференции в чужбина. Осъществила е 5-месечна специализация в Белград (Сърбия) по програма „Еразъм +“.

През 2022 г. учените от КМНЦ участваха в подготовката на специалисти посредством:

- Проведени лекционни курсове за специализантите в КМНЦ. През 2022 г. в КМНЦ със стипендия на полската национална програма NAWA (за обмен на студенти и млади учени като част от двустранно сътрудничество за 2021/22 г.) като специализант се обучава Войчех Селмах (1.03.2022–12.08.2022). Негов научен ръководител е доц. д-р И. Трифонова.
- Проведени лекционни курсове към докторантското училище на БАН. През 2022 г. учените от КМНЦ са водили 6 курса към ЦО на БАН. Доц. И. Трифонова е провела два курса по старобългарски език. Доц. С. Баталова е провела 30 ч. курс по Старогръцки език и 30 ч. курс по Латински език. Проф. С. Бърлиева „Графична култура на Западното средновековие“ и гл. ас. Н. Ганчева „Проблеми на писането на научен текст“.
- *Подготвяне на университетски курсове в бакалавърска и магистърска степен на обучение в българските университети.* През 2022 г. двама учени от КМНЦ (доц. д-р Д. Найденова и гл.ас. д-р Т. Григорова) са водили курсове за бакалаври и магистри в 2 университета: СУ „Св. Кл. Охридски“ и ПУ „Паисий Хилендарски“.
- *Подготвяне на лекционни курсове в чуждестранни университети.* През 2022 г. по програма „Еразъм +“ проф. д-р С. Бърлиева и доц. д-р Д. Найденова са провели по 8 часа лекции с докторанти и магистри в Аристотеловия университет (Солун, Гърция).

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ (до 1/2 стр.)

НЕПРИЛОЖИМО ЗА КМНЦ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина;

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНТО

КМНЦ НЕ ОСЪЩЕСТВЯВА СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори /продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното/, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНТО ЗА 2022 г.

Основната дейност на КМНЦ–БАН е научна. Щатният състав е 27 броя, 21 от които са научноизследователски.

- Разходите, извършени през 2022 г., възлизат на 1 010 790 лв. и са разпределени както следва:

1. 744 208 лв. са изразходвани за изплащане на възнаграждения на работници и служители, назначени по трудови правоотношения, което представлява 73.63% от общо разходваните средства през годината (в т.ч. 146 679 лв. по проект ОП „Наследство БГ“ и др. проекти).

2. 15 237 лв. са изразходвани за изплащане на възнаграждения на персонал, нает по извънтрудови правоотношения, което представлява 1.51% от общо разходваните средства през годината (в т.ч. 12 532 лв. по проект ОП „Наследство БГ“ и др. проекти).

3. 128 681 лв. са изразходвани за задължителни осигурителни вноски за сметка на работодателя, което представлява 12.73% от общо разходваните средства през годината (в т.ч. 17 904 лв. по ОП „Наследство БГ“ и др. проекти).

4. 84 774 лв. са изразходвани за изплащане на разходи с характер на издръжка, като: материали; вода, горива и енергия; разходи за външни услуги; разходи за командировки в страната и разходи за командировки в чужбина, разходи за членски внос, което представлява 8.39% от общо разходваните средства през годината (в т.ч. 26 158 лв. по проект „Наследство БГ“).

5. 19 500 лв. са изразходвани за изплащане на стипендии на докторанти, което представлява 1,92 % от общо разходваните средства през годината.

6. 4189 лв. са изразходени за придобиване на компютри и хардуер и стопански инвентар, което представлява 0.41% от общо изразходваните средства през годината.

7. 399 лв. са изразходени за текущ ремонт на помещенията ползвани от звеното, които са от собствени средства, което представлява 0.04% от общо изразходваните средства през годината.

8. 13 538 лв. са изразходени за отпечатване на издания, което представлява 1,34% от общо разходваните средства през годината.

9. 264 лева са изразходвани за заплащане на данък върху приходите по ЗКПО за 2022 г., което представлява 0.03% от общо разходваните средства през годината.

- Приходите за 2022 г. са 1 234 096 лв., от тях:

1. 773 048 лв. - Утвърдена субсидия;

2. 461 048 лв. - Собствените приходи, в т.ч.:

- 8410 лв. - от продажба на издания

- 400 лв. - такса за обучение на докторант

- 452 238 лв. - от Проекти, в т.ч.:

- 8000 лв. - финансиране от ФНИ по Договор за безвъзмездна финансова помощ за финансиране на българска научна периодика в конкурс „Българска научна периодика - 2022 г.“ за финансиране на рецензирано българско научно издание с наименование „Palaeobulgarica“;

- 320 000 лв. - по проект НАСЛЕДСТВО БГ;

- 57 304 лв. - по проект ННП БЪЛГАРИСТИКА;

- 5000 лв. - по проект ННП КИННПОР;

- 59 000 лв. - по проект ОП КЛаДа;

- 2934 лв. - по ЕБР.

8. ИЗДАТЕЛСКАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

През 2022 г. в издателското звено бяха редактирани, подготвени за печат и разпространени следните издания:

– Монография:

Трифенова, И. Ръкописната традиция на Книга Откровение сред южните славяни. Част 1: Сръбският препис от края на XIV в. Редактори Искра Христова-Шомова, Татяна Илиева. София: КМНЦ при БАН, 2022. 282 с. ISBN 978-954-9787-55-9.

– Списание *Palaeobulgarica*, кн.1, 2, 3, 4 с общ обем 762 с. ISSN 0204-4021. Изданието е представено и се разпространява по електронен път на платформата на Central and Eastern European Online Library (CEEOL). Списание то **се реферира и индексира** в двете най-големи наукометрични бази данни: *Web of Science* (от 2019), *Scopus* (от 2020). Направеният от тях наукометричен анализ дава следните резултати: В *Scopus*: Статус на изданието: Q4 SJR (*Scopus*): 0.1 CiteScore rank: #1235/1328 Линк: <https://www.scopus.com/sourceid/21101005534>. В *Web of Science*: JCI Rank: 232/392, JCI Quartile: Q3, JCI Percentile: 40.94 Линк: <https://jcr.clarivate.com/jcr-jp/journal-profile?journal=PALAEOBULGARICA&year=2020&fromPage=%2Fjcr%2Fsearch-results>.

Изданието се финансира по процедурата за безвъзмездна финансова помощ на български научни издания към Фонд „Научни изследвания“.

– Сборник в чест на професор Светлина Николова, отпечатан като специално издание на списание *Palaeobulgarica*, кн. 4 за 2022 г.:

А на жената бяха дадени крила. Сборник в чест на професор Светлина Николова / And Wings Were Given to the Woman. In Honour of Professor Svetlina Nikolova (= *Palaeobulgarica*, 46/4. Специално издание). София: КМНЦ при БАН, 2022. 1064 с. ISSN 0204-4021; ISBN 978-954-9787-57-3.

– Кирило-Методиевски студии. Кн. 32. Манастирски библиотеки в южнославянските земи и Русия през XIV–XVI век. Доклади от Международната научна конференция, 26–28 април 2021 г. Отг. ред. М. Скарпа, Е. В. Беякова, Т. В. Пентковска. София: КМНЦ при БАН, 2022. 385с. ISSN 0205-2253; ISBN 978-954-9787-53-5; 978-954-9787-54-2 (online). Сборникът е достъпен на адрес: <https://www.kmnc.bg/wp-content/uploads/2022/09/KMS-32-ft.pdf>.

Изданията на КМНЦ са представени на сайтовете на КМНЦ (<https://www.kmnc.bg/>) и Palaeobulgaria (<https://palaeobulgaria.eu/>). Те се разпространяват по електронен път на платформата на Central and Eastern European Online Library (CEEOL) (<https://www.ceeol.com/>), както и в други престижни електронни бази данни, достъпни онлайн. Включени са в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране на НАЦИД. Palaeobulgaria и специалното издание към него, посветено на професор Светлина Николова, са индексирани в наукометричните бази данни Scopus и Web of Science.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

Като академично специализирано звено КМНЦ няма свой научен съвет. С решение на УС на БАН всички въпроси, свързани с административната и научна дейност на КМНЦ, се разглеждат от НС на ИИИ.

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА В ЗВЕНОТО – посочва се линк към сайта на звеното, където е качен правилникът.

http://www.kmnc.bg/files/PDF/Pravilnik_za_vatreshnia_trudov_red_-_KMNC-BAN.pdf

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

БАН – Българска академия на науките

ВНЕК – Временна национална експертна комисия към Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката

ДА „Архиви“ – Държавна агенция „Архиви“

ИБЕ – Институт за български език

ИБЦТ – Институт по балканистика с център по тракология

ИИИЗк – Институт за изследване на изкуствата

ИИИ – Институт за исторически изследвания

ИЛ – Инстиут за литература

КИННПОР – Националната научна програма „Културно-историческо наследство, национална памет и обществено развитие“ на МОН

КМНЦ – Кирило-Методиевски научен център към Българската академия на науките

МОН – Министерство на образованието и науката

НА-БАН – Научен архив на БАН

НБКМ – Национална библиотека „Св. Кирил и Методий“

НИГГГ – Национален институт по геофизика, геодезия и география към Българската академия на науките

НМ – Национален музей

ОС – Общо събрание

ПНЕК – Постоянна национална експертна комисия към Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката

ПУ – Пловдивски университет

САН – Словашка академия на науките

СУ – Софийски университет

ТУ – Технически университет

УНСС – Университет за национално и световно стопанство

УС – Управителен съвет

ФНИ – Фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката

ШУ – Шуменски университет